

Michał KRAKOWIAK*

EGZEKUCJA PRZEZ ZARZĄD „PARA PAGO” W PRAWIE HISZPAŃSKIM

(Streszczenie)

W niniejszym opracowaniu poddano analizie jeden ze sposobów egzekucji świadczeń pieniężnych w hiszpańskim prawie egzekucyjnym – zarząd „para pago”. Jest to alternatywna względem sprzedaży licytacyjnej forma egzekwowania wierzytelności. W rozwoju historycznym instytucja ta obowiązywała również w dawnym prawie o postępowaniu cywilnym z 1881 r., a następnie przeniesiono ją do obowiązujących przepisów z 2000 r., przy czym w nowym kształcie prawnym. Istotą zarządu „para pago” jest zaspokojenie należności z dochodów uzyskiwanych z majątku dłużnika, który zajęto w toku egzekucji. Rozwiązania prawa hiszpańskiego są interesujące z punktu widzenia obowiązujących w prawie polskim przepisów o egzekucji przez zarząd przymusowy nad przedsiębiorstwem lub gospodarstwem rolnym dłużnika.

Słowa kluczowe: egzekucja sądowa; zarząd przymusowy; mienie, dłużnik; wierzyciel

1. Wstęp

W prawie hiszpańskim przepisy o sądowym postępowaniu egzekucyjnym zawarto w ustawie z dnia 7 stycznia 2000 r. – Prawo o postępowaniu cywilnym (*Ley de Enjuiciamiento Civil*)¹, Księdze III *De la ejecución forzosa y de las medidas cautelares*. W ramach egzekucji pieniężnej (hiszp. *la ejecución dineraria*) ustawodawca wprowadził możliwość zajęcia rzeczy ruchomych i praw (hiszp. *embargo de bienes muebles y derechos*), nieruchomości (hiszp. *embargo de inmuebles*) oraz wyodrębnił alternatywną – do powyższych – drogę przeprowadzenia egzekucji w postaci środka prawnego oznaczonego jako *la administración para pago* (art. 676–680 LEC).

* Dr, Uniwersytet Łódzki, Wydział Prawa i Administracji, Katedra Postępowania Cywilnego I; e-mail: michalkp1@wp.pl

¹ Ley 1/2000, de 7 de enero, de Enjuiciamiento Civil (BOE 2000, n. 7), dalej jako: LEC.

W polskim języku prawnym brak wprost odpowiednika pojęcia *la administración para pago*². Można go przetłumaczyć jako „zarząd komisaryczny”. Dla potrzeb niniejszego opracowania będzie używany zwrot – zarząd „para pago”, bowiem odwołanie się do polskiego tłumaczenia – zarząd komisaryczny może wywoływać błędne skojarzenia z instytucjami występującymi w prawie polskim³, a zupełnie nieadekwatnymi w swojej istocie do analizowanego rozwiązania w prawie hiszpańskim.

Celem opracowania jest analiza hiszpańskiej regulacji zarządu jako sposobu egzekucji świadczeń pieniężnych od dłużników będących przedsiębiorcami. Aspekt prawnoporównawczy ma bowiem istotne znaczenie dla oceny zbliżonych rozwiązań polskiego postępowania egzekucyjnego. Otóż ustawą z dnia 2 lipca 2004 r. o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw⁴ polski ustawodawca wprowadził do Kodeksu postępowania cywilnego⁵ szczególny sposób egzekucji świadczeń pieniężnych przeciwko dłużnikowi prowadzącemu działalność gospodarczą w formie przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego, tj. egzekucję przez zarząd przymusowy

² Warto zauważyć, że w nauce hiszpańskiej podnosi się, iż pojęcie „zarząd” (hiszp. *administración*) nie jest najbardziej odpowiednie dla wyrażenia istoty tej instytucji, ponieważ sprowadza się ona do wydania mienia dłużnika – wierzycielowi, aby ten z jego pożytków i dochodów stopniowo zaspokajał swoją należność; w konsekwencji to wierzyciel jest zarządcą, nie zaś osoba trzecia wyznaczona przez sąd. Dalej zauważa się, że w wcześniej opisanego względu należy ściśle odróżnić zarząd „para pago” od zarządu sądowego (hiszp. *administración judicial*), którego celem jest utrzymanie mienia będącego przedmiotem procesu, jeśli są nim pożytki, dochody lub przedsiębiorstwo, a złożenie ich do depozytu lub zastosowanie środków zabezpieczających nie jest wystarczające dla zachowania ich wartości (art. 630–633 LEC), **J.U. Ojeda**, w: **M.Á. Fernández-Ballesteros, J.M. Rifá Soler, J.F. Valla Gombau** (red.), *Comentarios a La nueva Ley de Enjuiciamiento Civil. Artículo 556 al. 827*, Atelier, Barcelona 2000, s. 3074; **J.M. Aroca**, w: **J.M. Aroca, J.L. Gómez Colomer, A.M. Redondo, S.B. Villar**, *El nuevo proceso civil. Ley 1/2000*, Valencia 2001, s. 801.

³ Instytucja zarządu komisarycznego występuje m.in. w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (t.j. Dz.U. z 2016 r., poz. 1988), zob. art. 145; w ustawie z dnia 25 września 1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych (t.j. Dz.U. z 2013 r., poz. 1384), zob. art. 65–70; w ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2016 r., poz. 446), zob. art. 97; w ustawie z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz.U. z 2016 r., poz. 814), zob. art. 84; w ustawie z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (t.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 1170), zob. art. 316.

⁴ Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2004 r., nr 172, poz. 1804), której większość przepisów weszła w życie w dniu 5 lutego 2005 r.

⁵ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2016 r., poz. 1822 ze zm.), dalej jako: k.p.c.

(art. 10641–106413). W ramach tego sposobu egzekucji zaspokojenie należności wierzyciela następuje z dochodów uzyskiwanych z prowadzonego przez dłużnika przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego, nie zaś z samej substancji majątku dłużnika⁶.

2. Wprowadzenie zarządu „para pago” do prawa hiszpańskiego

Pierwotną wersję instytucji zarządu ustanawianego w toku egzekucji można odnaleźć w nieobowiązujących już przepisach prawa postępowania cywilnego z 1881 r.⁷ (art. 1521–1530). Regulację tę umieszczono w ramach Tytułu XV *Del juicio ejecutivo* (proces wykonawczy), Sekcji II *Del procedimiento de apremio* (postępowanie przymusowe). Stosownie do art. 1521 LEC/1881, w przypadku gdy zgodnie z postanowieniami art. 1505 wierzyciel podjął decyzję o objęciu w zarząd nieruchomości zajęte w egzekucji, sędzia nakazywał ich wydanie za wykonaniem odpowiedniej inwentaryzacji. Warto wskazać, że powołany art. 1505 LEC/1881 stanowił, iż w sytuacji, gdy nie było licytantów, wierzyciel mógł żądać przysądzenia własności rzeczy za dwie trzecie wartości ceny wywołania na drugiej licytacji albo oddania jej w zarząd w celu pobierania dochodów z rzeczy aż do spłaty należności wraz z odsetkami. Wówczas wygasiał zarząd sądowy ustanowiony na rzeczy, zgodnie z art. 1450 LEC/1881. W świetle powołanego art. 1521 LEC/1881, w nauce hiszpańskiej podkreślano, że zarząd (przymusowy) obejmował część lub całość dóbr zajętych na wniosek wierzyciela egzekwującego w celu zaspokojenia jego należności z dochodów uzyskiwanych z tych dóbr. Zarząd (przymusowy) uznawano za instytucję, która uzupełniała egzekucyjne zajęcie dochodów i pożytków z rzeczy⁸. Przepis art. 1521 w zw. z art. 1505 LEC/1881 wprowadzał zarząd „para pago” jako środek egzekucyjny o charakterze generalnym, stanowiący alternatywę dla wyegzekwowania zasądzonej należności, na wypadek niepowodzenia licytacji w drugim terminie. Przy czym instytucja ta była idealnym środkiem realizacji tytułu wykonawczego również w innych przypadkach, takich jak: niemożność przystąpienia do natychmiastowej sprzedaży nieruchomości ze względu na ustawowy,

⁶ Zob. szerzej, **M. Krakowiak**, *Egzekucja przez zarząd przymusowy*, C.H. Beck, Warszawa 2011, s. 4, 41–44.

⁷ Ley de Enjuiciamiento Civil de 3 de febrero de 1881 (BOE 1881, n. 36), dalej jako: LEC/1881.

⁸ **M.A. Fernandez**, *El proceso de ejecucion*, Barcelona 1982, s. 222; **V.M. Catena**, *Derecho procesal civil*, **V.C. Dominguez**, **V.G. Sendra**, **V.M. Catena**, Editorial COLEX, Madrid 1997, s. 517–518.

sądowy lub administracyjny zakaz dysponowania tym mieniem; we wszystkich przypadkach, gdy szczególne przepisy prawa przewidują zarząd przymusowy jako specyficzny środek wykonania orzeczenia (decyzji)⁹.

Należy podkreślić, że przepisy LEC/1881 dopuszczały ustanowienie zarządu „para pago” tylko w odniesieniu do nieruchomości rolnych lub miejskich. W związku z takim ograniczeniem przedmiotowym omawianej instytucji w nauce hiszpańskiej zauważono, że transformacja życia gospodarczego doprowadziła do przesunięcia znaczenia ekonomicznego z nieruchomości rolnych lub miejskich na przedsiębiorstwa, co z kolei powinno było wymusić rozszerzenie zakresu zastosowania zarządu „para pago” i przekształcenia go w zwykły sposób egzekucji¹⁰.

Instytucja zarządu „para pago” została przeniesiona do aktualnie obowiązującego prawa postępowania cywilnego z 2000 r.¹¹ W nauce hiszpańskiej zauważono, że nowa regulacja zarządu stanowi odrodzenie zarządu uregulowanego w prawie postępowania cywilnego z 1881 r., lecz jest bardziej realistyczna, oraz nadano jej charakter autonomicznego środka przymusu. Zarząd „para pago” umieszczono w rozdziale IV *Del procedimiento de apremio* (postępowanie przymusowe) bezpośrednio po przepisach o licytacji nieruchomości. Warto podkreślić, że nowe przepisy LEC o postępowaniu przymusowym ustawodawca oparł generalnie na zgromadzonych doświadczeniach wielu lat obowiązywania LEC/1881 i problemów związanych z nieprecyzyjnymi, niekompletnymi jego normami¹².

3. Istota zarządu „para pago”

W obowiązującym hiszpańskim prawie postępowania cywilnego ustawodawca nadał zarządowi „para pago” nowy kształt procesowy. W odróżnieniu od regulacji zawartej w LEC/1881, w którym traktowano go jako instytucję stosowaną, gdy nie doszła do skutku druga z kolei licytacja, według przepisów prawa z 2000 r. jest on alternatywną formą odzyskania wierzytelności, konkretnym środkiem egzekucyjnym, który może być zastosowany zamiast

⁹ M.A. Fernandez, *op. cit.*, s. 223.

¹⁰ *Ibidem*, s. 223.

¹¹ Zob. przyp. 1.

¹² J.M. Aroca, P.C. Cuadrado, *Ley de Enjuiciamiento Civil. Exposición de motivos*, Valencia 2011, s. 109.

licytacji komorniczej¹³. Warto zauważyć, że to licytacja mienia jest „królową” wśród środków egzekucji należności, czego dowodzi fakt, że artykuły od 643 do 675 LEC dotyczą wyłącznie licytacji egzekucyjnej ruchomości oraz nieruchomości. W pewnych przypadkach licytacja może okazać się jednak nieodpowiednia, gdyż niektóre rzeczy przy sprzedaży komorniczej uzyskują niższą cenę od ich rzeczywistej wartości, albo z uwagi na rodzaj tych dóbr ich sprzedaż może zostać ograniczona przepisami prawa¹⁴.

W doktrynie hiszpańskiej wskazano, że zarząd „para pago” stanowi formę przymusowego wykonania orzeczenia – niestety – w niewielkim stopniu stosowaną w praktyce¹⁵. Należy podkreślić, że skierowanie przymusu egzekucyjnego do mienia dłużnika przy wykorzystaniu zarządu „para pago” stanowi istotny wyjątek od ogólnej zasady, zgodnie z którą wykonanie egzekucyjne prowadzi do sprzedaży zajętego majątku (zob. art. 634 LEC). Zastosowanie analizowanej instytucji nie prowadzi zaś do żadnej sprzedaży mienia będącego przedmiotem egzekucji, bezpośrednio albo pośrednio, nie pociąga za sobą zmiany podmiotu egzekucji, jak również nie odbiera prawa do rozporządzania mieniem¹⁶.

Reasumując tę część rozważań, trzeba wskazać, że zarząd „para pago” jest samoistnym środkiem egzekucyjnym, pozwalającym na to, aby uzyskać kwotę pieniężną stanowiącą przedmiot postępowania egzekucyjnego; stanowi to podstawową cechę różniącą aktualny model zarządu od poprzedniej jego koncepcji, ujętej w LEC/1881.

4. Ustanowienie zarządu „para pago”

Zgodnie z art. 676 ust. 1 LEC, w każdym momencie postępowania wierzyciel może wnosić, aby sąd oddał mu w zarząd wszystkie lub część zajętych u dłużnika rzeczy, tak aby z ich dochodów pokryć swoją należność główną, odsetki i koszty egzekucji.

¹³ **F.T. Fuentes**, w: **F.T. Fuentes** (red.), *Comentarios a la Ley de Enjuiciamiento Civil*, Lex Nova, Valladolid 2012, s. 1242; **J.F. Arias**, w: **A.M. Lorca Navarrete** (red.), *Comentarios a la nueva Ley de Enjuiciamiento Civil, (Tomo III)*, Lex Nova, Valladolid 2000, s. 3362; **E.P. Penalva**, w: **P.M. Allard** (red.), *Proceso civil práctico. Tomo VIII (Artículos 634 a 747)*, La Ley, Madrid 2002, s. 288.

¹⁴ **M. Krakowiak**, *op. cit.*, s. 38.

¹⁵ **M. Cachón Cadenas**, *Apuntes de ejecución procesal civil*, Bellaterra 2011, s. 79.

¹⁶ **J.G. Llobregat**, *El proceso de ejecución forzosa en La nueva Ley de Enjuiciamiento Civil. Comentarios y jurisprudencia al Libro III (De la ejecución forzosa) de la Ley 1/2000, de 7 de enero, de Enjuiciamiento Civil*, Civitas, Madrid 2003, s. 844.

Sąd mocą postanowienia ustanawia zarząd, jeżeli przemawia za tym rodzaj zajętych w egzekucji dóbr. Ustanowienie zarządu odbywa się poprzez oddanie wierzycielowi majątku dłużnika w posiadanie wierzyciela. Sąd, na wniosek wierzyciela, może nałożyć grzywnę na dłużnika lub osobę trzecią (m.in. najemcę), która przeszkadza, utrudnia wykonywanie obowiązków zarządcy (art. 676 ust. 3 LEC). W nauce hiszpańskiej podkreśla się, że uwzględnienie wniosku wierzyciela o ustanowienie omawianego zarządu może nastąpić, jeżeli sąd oceni, iż przedmiot poddany zarządowi – majątek zajęty w egzekucji – w całości lub części jest odpowiedni do administrowania i eksploataowania w celu uzyskania dochodów. Wobec braku dalszych, sprecyzowanych rozwiązań prawnych, umieszczonych w przepisach LEC o zarządzie „para pago”, dopuszczalne jest odwołanie się do regulacji analogicznej przesłanki przy instytucji zarządu sądowego z art. 630 LEC. Na mocy tego przepisu jest możliwe wprowadzenie zarządu sądowego – a zatem także zarządu „para pago” – w następujących przypadkach: 1) gdy doszło do zajęcia jakiegokolwiek przedsiębiorstwa lub grupy przedsiębiorstw albo gdy zajęto akcje lub udziały, które reprezentują większość kapitału zakładowego, praw należących do przedsiębiorstw lub praw związanych z ich korzystaniem, przy czym można wskazać, że stosownie do art. 592 ust. 3 LEC dopuszczalne jest zajęcie przedsiębiorstwa jako rzeczy uniwersalnej, jeżeli w danych okolicznościach jest to korzystniejsze niż zajęcie poszczególnych składników majątku przedsiębiorstwa; 2) gdy doszło do zajęcia pożytków i dochodów (hiszp. *frutos y rentas*), przy czym ma to zawsze miejsce, jeśli charakter dóbr i praw tego wymaga (a), bądź zajęte pożytki i dochody mają szczególny charakter (b), bądź też gdy przemawiają za tym okoliczności, w których znalazł się dłużnik (c), (zob. art. 622 ust. 2 i 3 oraz art. 630 ust. 2 LEC). Ponadto w nauce podnosi się, że ustawodawca niefortunnie i błędnie użył w art. 679 LEC pojęcia „nieruchomość” (hiszp. *fincas*) w odniesieniu do przedmiotu zarządu „para pago”, bowiem nie tylko nieruchomości mogą być przedmiotem tego zarządu, ale także mienie innego rodzaju – o zupełnie innym charakterze – które można eksploatować gospodarczo¹⁷.

Należy podkreślić, że omawiany zarząd można ustanowić na całym zajęтым mieniem dłużnika albo jego części, którym są ruchomości, jak i nieruchomości, a nie tylko na zajętych nieruchomościach, tak jak regulowały to poprzednio obowiązujące przepisy LEC/1881¹⁸.

¹⁷ J.G. Llobregat, *op. cit.*, s. 846–847; zob. także na temat tej przesłanki, A.B. Navarro, *El juicio sobre la suficiencia en la ejecución de las sentencias de condena dineraria*, Aranzadi, Navarra 2009, s. 166.

¹⁸ F.C. Moreno, w: F.C. Moreno, T.A. Deu, J.J. Muerza Esparza, I.T. Fernandez (red.), *Comentarios a La Ley de Enjuiciamiento Civil. Volumen II. Arts. 517 al final*, Aranzadi, Navarra

Sąd, przed którym toczy się egzekucja, uwzględniając wniosek wierzyciela o oddanie mu majątku dłużnika, w celu uzyskania dochodów z administrowania i użytkowania tego majątku, wydaje rozstrzygnięcie w formie orzeczenia. Wymienione orzeczenie powinno zawierać: szczegółowy wykaz mienia dłużnika, którego dotyczy wniosek wierzyciela egzekwującego, a jednocześnie sąd uznaje, że ze względu na swój charakter jest ono odpowiednie do ustanowienia na nim zarządu i generowania zysku ekonomicznego (1); spis inwentarza majątku dłużnika oddanego w zarząd „para pago”, który ma zapewnić, że po ukończeniu zarządu – bez względu na przyczynę – wierzyciel zwróci dłużnikowi każdy przedmiot powierzony w zarząd (2); określenie zasad, według których zostanie przeprowadzona inwentaryzacja oraz oddanie wierzycielowi w posiadanie mienia dłużnika, tak aby wierzyciel mógł skutecznie wykonywać czynności związane z zarządem (3); polecenie skierowane do osób wskazanych przez wierzyciela we wniosku, podporządkowania się decyzjom zarządcy, tak aby umożliwić mu najbardziej właściwe wykonywanie zarządu „para pago” poprzez odpowiednią komunikację pomiędzy nowym zarządcą mienia dłużnika a wszystkimi osobami, które współpracują w jakikolwiek sposób, w tym gospodarczo, w ramach działalności przedmiotu tego zarządu (4); w analizowanym rozstrzygnięciu sądu nie jest konieczne ustalenie okresu trwania zarządu i jego przedłużenia. W literaturze podkreśla się bowiem, że od samego początku ustanowienia zarządu „para pago”, w charakter prawny tej instytucji wpisana jest jej czasowość. Co do zasady dłużnik musi znosić zarząd aż do momentu, gdy dochody z majątku pozwolą zaspokoić wszystkie egzekwowane należności i dopiero wówczas zarząd zostanie zakończony. W tym kontekście trzeba wskazać, że sąd, badając sprawozdania z zarządu składane na podstawie art. 678 LEC, w przypadku sporu pomiędzy wierzycielem a dłużnikiem może okresowo nadzorować pracę wierzyciela – zarządcy¹⁹.

5. Wykonywanie zarządu „para pago”

Co do formy wykonywania zarządu „para pago” ustawodawca hiszpański wprowadził zasadę, zgodnie z którą sposób sprawowania zarządu jest oparty na porozumieniu wierzyciela i dłużnika. W przypadku braku takiego porozumienia majątek dłużnika jest administrowany według powszechnych zwyczajów krajowych

---

2011, s. 564; E.P. Penalva, *op. cit.*, s. 288; C.V. Iruzubieta, *Comentario a La Ley de Enjuiciamiento Civil*, Difusión Jurídica, Madrid 2012, s. 1019.

¹⁹ J.G. Llobregat, *op. cit.*, s. 849–850.

(art. 677 LEC)²⁰. Interesujący pogląd wyraził J.F. Arias, zgodnie z którym w braku porozumienia między stronami postępowania egzekucyjnego – z wyjątkiem bardzo szczególnych przypadków, gdy istnieje właściwy zwyczaj, np. w niektórych regionach kraju istnieją takie zwyczaje w odniesieniu do nieruchomości rolnych oddawanych w użytkowanie osobom trzecim – zarząd „para pago” jest prowadzony bez wyraźnie określonego ustroju, dostosowanego do współczesnego życia gospodarczego. Zdaniem autora, pożądane byłoby opracowanie nowego tekstu przepisu art. 677 LEC w celu kompleksowego uregulowania formy prowadzenia zarządu. W konsekwencji brak wyraźnej regulacji w tym przedmiocie może powodować pewną niechęć wierzycieli do korzystania z analizowanego sposobu egzekucji oraz prowadzić do powstawania różnych konfliktów między stronami w toku sprawowanego zarządu. Spory te musi rozwiązywać sąd w trybie postępowania z art. 679 LEC. Przy czym w drodze analogii można zastosować w takim zakresie, w jakim dopuszcza to charakter prawny i cel zarządu „para pago” – przepisy²¹: art. 630–633 LEC²², art. 690 LEC²³, art. 797–805 LEC²⁴.

Nie budzi zatem wątpliwości, że pojęcie „zwyczajów krajowych” z art. 677 LEC prowadzi do rozbieżności interpretacyjnych, gdyż jest ono nieprecyzyjne, tworząc lukę prawną, którą ewentualnie można wypełnić, stosując art. 630–633 LEC o zarządzie sądowym – środku procesowym zabezpieczającym zajęcie²⁵. W tym miejscu warto przywołać w szczególności treść art. 632 LEC, w którym ustawodawca hiszpański sprecyzował treść kompetencji zarządcy sądowego. Otóż, w razie wprowadzenia tego zarządu, w braku odrębnych regulacji, prawa, obowiązki, uprawnienia i odpowiedzialność zarządcy sądowego odpowiadają tym, które dotyczyły także pierwotnego, zastąpionego zarządcy. Jednakże wymagana jest zgoda referendarza sądowego (hiszp. *Secretario judicial*) nadzorującego egzekucję do zbycia lub obciążenia udziałów w spółce, nieruchomości lub innych dóbr, które ze względu na swój charakter bądź znaczenie

²⁰ Obowiązujący przepis powtarza treść dawnego art. 1522 LEC/1881. W doktrynie wskazano, że pojęcie „kraj” może obejmować całe terytorium państwa, jak i dany region autonomiczny, **E.P. Penalva**, *op. cit.*, s. 291.

²¹ **J.F. Arias**, *op. cit.*, s. 3365.

²² Przepisy te dotyczą zarządu sądowego (hiszp. *De la administración judicial*).

²³ Przepis ten stanowi o zarządzie nieruchomości lub majątku obciążonego hipoteką (hiszp. *De la administración de la finca o bien hipotecado*) i umieszczony jest w Rozdziale V poświęconym odrębnościom w egzekucji z majątku obciążonego hipoteką lub zastawem (hiszp. *De las particularidades de la ejecución sobre bienes hipotecados o pignorados*).

²⁴ Przepisy te stanowią o zarządzie masy spadkowej (hiszp. *De la administración del caudal hereditario*).

²⁵ **F.T. Fuentes**, *op. cit.*, s. 1244.

zostały wyraźnie wskazane przez referendarza sądowego. Od wymienionych wcześniej rozstrzygnięć przysługuje odwołanie do sądu egzekucyjnego. Ponadto, stosownie do art. 633 ust. 1 LEC, referendarz sądowy, ustanawiając zarząd, poleca dłużnikowi przekazanie posiadania rzeczy wyznaczonemu zarządcy oraz zaprzestanie zarządu aż do odwołania zarządu sądowego. Natomiast wszelkie zarzuty dotyczące czynności zarządcy sądowego są rozstrzygane przez referendarza sądowego po wysłuchaniu osób dotkniętych tymi czynnościami i bez uszczerbku dla ich prawa do podważania sprawozdania końcowego, które zarządca ma obowiązek złożyć (art. 633 ust. 2 LEC).

Stosownie do art. 678 ust. 1 LEC²⁶, jeżeli referendarz sądowy nadzorujący egzekucję lub strony postępowania egzekucyjnego nie postanowili inaczej, wierzyciel składa corocznie referendarzowi sądowemu sprawozdanie z zarządu „para pago”. Do sprawozdania z zarządu ma wgląd dłużnik, który w terminie 15 dni może zgłosić pisemne zastrzeżenia. W przypadku złożenia zastrzeżeń są one wysyłane do zarządcy, aby ten w terminie 9 dni oświadczył, czy przychylił się do nich, czy też nie. Jeżeli pomiędzy zarządcą a dłużnikiem nie będzie zgody co do przedstawionych rachunków, wzywa się ich na posiedzenie w toku, którego referendarz sądowy dopuści dowody, które uzna za właściwe; przy czym przeprowadzenie dowodu nie może trwać dłużej niż 10 dni. Natomiast po przeprowadzeniu dowodu, referendarz sądowy rozstrzyga o zatwierdzeniu sprawozdania albo poleca jego sprostowanie. Od tego orzeczenia przysługuje odwołanie do sądu. Można zauważyć, że przewidziany w tym przypadku środek zaskarżenia jest niezależny od regulacji art. 562 LEC²⁷. W tym ostatnim przepisie wprowadzono dopuszczalność zaskarżenia naruszeń prawa w toku egzekucji w trzech enumeratywnie wymienionych wypadkach.

Przedmiotem sprawozdania z zarządu jest określenie wysokości uzyskanych dochodów brutto z mienia objętego egzekucją, a następnie kwota netto ustalona po pokryciu wydatków niezbędnych do utrzymania rzeczy w stanie nie pogorszonym i innych opłat związanych z korzystaniem z rzeczy musi zostać przeznaczona na rzecz wierzyciela w celu zaspokojenia egzekwowanych należności²⁸.

²⁶ Warto zauważyć, że w prawie polskim w egzekucji przez zarząd przymusowy zagadnienie sprawozdań zarządcy uregulowano w art. 937 w zw. z art. 1064¹ § 2 k.p.c.

²⁷ W pierwotnym brzmieniu przepis art. 678 ust. 2 LEC nie stanowił w ogóle o zaskarżalności rozstrzygnięć w przedmiocie zatwierdzenia sprawozdania zarządcy; w konsekwencji należało odwołać się do ogólnej regulacji zaskarżalności czynności egzekucyjnych z art. 562 LEC. Brzmienie przepisu zmieniono mocą ustawy Ley 13/2009, de 3 de noviembre, de reforma de la legislación procesal para la implantación de la nueva Oficina judicial (BOE 2009, n. 266).

²⁸ **J.U. Ojeda**, *op. cit.*, s. 3077; **R.D. Velázquez de Castro**, *Ejecución forzosa en el proceso civil*, Granada 2004, s. 381.

Ustawodawca hiszpański uregulował w art. 679 LEC tryb rozstrzygnięcia sporów powstałych w toku wykonywania zarządu „para pago”. Zgodnie z przepisem, z wyjątkiem sporów dotyczących sprawozdań z zarządu (zagadnienie to uregulowano bowiem w art. 678 LEC), wszelkie inne spory, które mogą powstać pomiędzy wierzycielem (zarządcą) a dłużnikiem w związku z zarządem zajętego mienia²⁹, są rozstrzygane przez sąd egzekucyjny, który ustanowił zarząd „para pago”. Postępowanie to toczy się w trybie art. 437–447 LEC, czyli procesu ustnego (hiszp. *Del juicio verbal*).

6. Ukończenie zarządu „para pago”

Interesujące zagadnienie dotyczące zakończenia sprawowania zarządu „para pago” uregulowano szczegółowo w art. 680 LEC³⁰. Pierwszy przypadek dotyczy sytuacji, gdy należność wierzyciela egzekwującego została całkowicie zaspokojona z dochodów z zarządzanego mienia, w tym należność główna, odsetki i koszty (art. 680 ust. 1 LEC). Regulacja ta pozostaje w związku z art. 570 LEC, który ogólnie stanowi o zakończeniu egzekucji. Stosownie do przepisu egzekucja zakończy się wówczas, gdy wierzyciel zostanie całkowicie zaspokojony. Rozstrzyga o tym referendarz sądowy mocą postanowienia, od którego przysługuje środek zaskarżenia. Oczywiście jest bowiem, że jeżeli celem zarządu „para pago” jest uzyskanie od dłużnika pełnej należności wierzyciela, to w momencie, gdy do tego dojdzie, zarząd musi się zakończyć z jednoczesnym zwrotem majątku dłużnikowi. Wówczas nakłada się na wierzyciela (zarządcę) obowiązek sporządzenia sprawozdania końcowego z zarządu³¹.

Drugim – logicznym – przypadkiem zakończenia zarządu jest sytuacja, gdy dłużnik spłacił należność wierzyciela, zgodnie z rachunkiem przedstawionym przez wierzyciela. W tym wypadku ustanie zarząd „para pago” i dłużnikowi natychmiast zostanie przywrócone posiadanie zajętego majątku. Wierzyciel musi wówczas złożyć ogólne sprawozdanie z zarządu w terminie następnym 15 dni (art. 680 ust. 2 LEC). Należy podkreślić, że dłużnik może uiścić egzekwowaną

²⁹ Trzeba przypomnieć, że ustawodawca błędnie posłużył się w art. 679 LEC zwrotem *la administración de las fincas embargadas* („zarząd zajętych nieruchomości”), ograniczając tym samym zakres przedmiotowy instytucji zarządu „para pago” wbrew brzmieniu art. 676 ust. 1 LEC, w którym wprost wskazano, że można go ustanowić na wszystkich bądź części zajętego mienia (*administración todos o parte de los bienes embargados*), zob. także punkt 4. niniejszego opracowania.

³⁰ Treść tego przepisu odpowiada dawnym art. 1527–1529 LEC/1881.

³¹ **F.T. Fuentes**, *op. cit.*, s. 1246; **J.U. Ojeda**, *op. cit.*, s. 3079.

należność w każdym momencie postępowania. W nauce zauważono, że w opisanym wcześniej art. 680 ust. 1 LEC brak jest wskazania – tak jak w art. 680 ust. 2 LEC – iż zarząd majątku niezwłocznie odzyskuje dłużnik. Nie może budzić wątpliwości, że skutek wygaśnięcia zarządu w obu sytuacjach jest ten sam, czyli zwrotne przeniesienie posiadania mienia na rzecz dłużnika³².

Trzeci przypadek zakończenia zarządu „para pago” wprost uregulowany w art. 680 ust. 3 LEC dotyczy sytuacji bezskuteczności egzekucji, czyli gdy wierzyciel nie uzyskał zaspokojenia swojej należności egzekwowanej w toku sprawowanego zarządu. Wówczas wierzyciel może żądać, aby referendarz sądowy nadzorujący egzekucję zakończył zarząd „para pago”, a następnie po złożeniu sprawozdania z zarządu skierował przeciwko dłużnikowi egzekucję innym sposobem.

Przepis art. 680 LEC nie wyczerpuje wszystkich przypadków ukończenia zarządu „para pago”, gdyż istnieją także inne. W nauce wymienia się chociażby naruszenie obowiązku złożenia sprawozdania z zarządu przez wierzyciela albo nieuczciwe wykonywanie funkcji zarządcy; ponadto oczywista bezużyteczność analizowanego sposobu egzekucji, zniszczenie lub pogorszenie stanu rzeczy objętej (objętych) zarządem „para pago”, zaprzestanie uzyskiwania dochodów z danego mienia będącego przedmiotem zarządu³³.

7. Zakończenie

Ustawodawca hiszpański uregulował zarząd „para pago” jako jeden z odrębnych sposobów egzekucji świadczeń pieniężnych jedynie w pięciu przepisach obowiązującego prawa o postępowaniu cywilnym. Związane z tym luki prawne mogą stanowić najpoważniejszą przyczynę niewielkiego wykorzystania tej instytucji w praktyce egzekucyjnej.

Z punktu widzenia konstrukcji prawnej przeanalizowanego zarządu szczególną uwagę zwraca zakres przedmiotowy majątku dłużnika, nad którym można ustanowić zarząd „para pago”. Inaczej niż w prawie polskim, w którym zarząd przymusowy dotyczy wyłącznie przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego dłużnika albo ich wyodrębnionej gospodarczo części (art. 1064¹ § 1 i 1064⁵ k.p.c.), ustawodawca hiszpański nie ograniczył przedmiotu zarządu; obejmuje wszystkie lub część zajętych u dłużnika rzeczy pod warunkiem, że ich charakter daje możliwość pobierania z nich dochodów.

³² F.T. Fuentes, *op. cit.*, s. 1246.

³³ *Ibidem*, s. 1247.

W prawie hiszpańskim – w każdym przypadku – zarządcą zostaje sam wierzyciel egzekwujący, natomiast w prawie polskim sąd powołuje na zarządcę zawsze osobę fizyczną lub prawną wskazaną przez strony spośród osób posiadających licencję doradcy restrukturyzacyjnego (art. 1064¹⁰ § 1 k.p.c.). Zarządcą przymusowym nigdy nie jest wierzyciel.

Ponadto w prawie hiszpańskim uwagę zwraca bardzo pobieżne uregulowanie zagadnienia formy i sposobu wykonywania zarządu „para pago”. Sprawowanie zarządu jest oparte na porozumieniu wierzyciela i dłużnika, a w przypadku jego braku majątek dłużnika jest administrowany według powszechnych zwyczajów krajowych. Poważne wątpliwości interpretacyjne budzi przesłanka „zwyczajów krajowych”.

Ustawodawca hiszpański nie rozbudował także kontroli sprawozdawczej nad wierzycielem sprawującym zarząd, ograniczając go do jednego rocznego sprawozdania. Warto zauważyć, że w prawie polskim zarządcą przymusowy składa sprawozdania zarówno ze swych czynności, jak również udokumentowane sprawozdania rachunkowe w wyznaczonych przez sąd terminach, co najmniej raz w roku (art. 937 w zw. z art. 1064¹ § 2 k.p.c.).

Bibliografia

Akty prawne

- Ley 1/2000, de 7 de enero, de Enjuiciamiento Civil (BOE 2000, n. 7).
Ley de Enjuiciamiento Civil de 3 de febrero de 1881 (BOE 1881, n. 36).
Ley 13/2009, de 3 de noviembre, de reforma de la legislación procesal para la implantación de la nueva Oficina judicial (BOE 2009, n. 266).
Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2016 r., poz. 1822 ze zm.).
Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2004 r., nr 172, poz. 1804).
Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (t.j. Dz.U. z 2016 r., poz. 1988).
Ustawa z dnia 25 września 1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych (t.j. Dz.U. z 2013 r., poz. 1384).
Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2016 r., poz. 446).
Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz.U. z 2016 r., poz. 814).
Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (t.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 1170).

Opracowania

- Arias Just Franco**, w: Antonio Maria Lorca Navarrete (red.), *Comentarios a la nueva Ley de Enjuiciamiento Civil, (Tomo III)*, Lex Nova, Valladolid 2000.

- Aroca Juan Montero**, w: Juan Montero Aroca, Juan Luis Gómez Colomer, Alberto Montón Redondo, Silvia Barona Vilar, *El nuevo proceso civil. Ley 1/2000*, Valencia 2001.
- Aroca Juan Montero, Cuadrado Pia Calderón**, *Ley de Enjuiciamiento Civil. Exposición de motivos*, Valencia 2011.
- Cachón Cadenas Manuel**, *Apuntes de ejecución procesal civil*, Bellaterra 2011.
- Catena Victor Moreno**, *Derecho procesal civil*, **Valentín Cortés Domínguez, Vicente Gimeno Sendra, Victor Moreno Catena**, Editorial COLEX, Madrid 1997.
- de Castro Roberto Daza Velázquez**, *Ejecución forzosa en el proceso civil*, Granada 2004.
- Fernandez Miguel Angel**, *El proceso de ejecución*, Barcelona 1982.
- Fuentes Fernando Toribios**, w: Fernando Toribios Fuentes (red.), *Comentarios a la Ley de Enjuiciamiento Civil*, Lex Nova, Valladolid 2012.
- Iruzubieta Carlos Vázquez**, *Comentario a La Ley de Enjuiciamiento Civil*, Difusión Jurídica, Madrid 2012.
- Krakowiak Michal**, *Egzekucja przez zarząd przymusowy*, C.H. Beck, Warszawa 2011.
- Llobregat José Garberí**, *El proceso de ejecución forzosa en La nueva Ley de Enjuiciamiento Civil. Comentarios y jurisprudencia al. Libro III (De la ejecución forzosa) de la Ley 1/2000, de 7 de enero, de Enjuiciamiento Civil*, Civitas, Madrid 2003.
- Moreno Faustino Cordón**, w: Faustino Cordón Moreno, Teresa Armenta Deu, Julio Javier Muerza Esparza, Isabel Tapia Fernandez (red.), *Comentarios a La Ley de Enjuiciamiento Civil. Volumen II. Arts. 517 al final*, Aranzadi, Navarra 2011.
- Navarro Angel Bonet**, *El juicio sobre la suficiencia en la ejecución de las sentencias de condena dineraria*, Aranzadi, Navarra 2009.
- Ojeda Juan Uceda**, w: Miguel Ángel Fernández-Ballesteros, José María Rifà Soler, José Francisco Valla Gombau (red.), *Comentarios a La nueva Ley de Enjuiciamiento Civil. Artículo 556 al. 827*, Atelier, Barcelona 2000.
- Penalva Ernesto Pedraz**, w: Pablo Morenilla Allard (red.), *Proceso civil práctico. Tomo VIII (Artículos 634 a 747)*, La Ley, Madrid 2002.

Michał KRAKOWIAK

EXECUTION BY THE ADMINISTRATION “PARA PAGO” IN SPANISH LAW

(Summary)

This article deals with the measure of executing money judgments in Spanish enforcement law – administration “para pago”. This is an alternative measure of executing to judicial sale. In historical development, this institution was also in the old law on civil proceedings from 1881, and then moved to the current law of 2000, with the new legal form. The essence of the administration “para pago” is to satisfy claims on the proceeds of the debtor’s assets, which were court seized during the execution. Spanish law solutions are interesting from the point of view of Polish law execution by the receivership over the debtor’s enterprise or farm.

Keywords: execution; administration; property; debtor; creditor